

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

2023

Tereza Pánková

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

Krása kolem i v nás

Tereza Pánková

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Design Specializace Design kovu a šperku

Bakalářská práce

KRÁSA KOLEM I V NÁS

Tereza Pánková

Himba

Vedoucí práce: doc. M.A. Petr Vogel

Katedra výtvarného umění

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Tereza PÁNKOVÁ**
Osobní číslo: **D20B0149P**
Studijní program: **B8208 Design**
Studijní obor: **Design kovu a šperku**
Téma práce: **Krása kolem i v nás**
Zadávající katedra: **Katedra výtvarného umění**

Zásady pro vypracování

Autorská kolekce, série šperků/objektů, v počtu min. 7 kusů.

Tvůrčí záměr: Vytvořit sérii autorských šperků/objektů v reakci na dané téma.

Způsob realizace: Nastudování doporučené literatury a zpracování rešerše. Specifikace konkrétního zaměření bakalářské práce. Průběžné konzultování návrhů, skic a modelů. Výběr vhodného materiálu pro finální realizaci. Vytvoření modelů a následná realizace, vypracování teoretické části. Výroba etuí. Tvorba prezentace.

Cíl: Skrz výsledné šperky/objekty zprostředkovat mé subjektivní vnímání světa a dění kolem.

Předpokládaný charakter výstupu: Série autorských šperků/objektů. Formát, materiál i technologie zpracování vyplynou v průběhu práce.

Rozsah průvodní zprávy: minimálně 3 normostrany.

Rozsah teoretické části: **minimálně 3 normostrany tisku**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování BP**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Křížová, A. (2015). Šperk od antiky po současnost. NLN, Nakladatelství Lidové noviny. Eco, U. (2004). Dějiny krásy(2015 ed.). Argo

Vedoucí bakalářské práce: **Doc. M.A. Petr Vogel**
Katedra výtvarného umění

Datum zadání bakalářské práce: **31. května 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **28. dubna 2023**

L.S.

MgA. Vojtěch Aubrecht v.r.
děkan

Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D. v.r.
vedoucí katedry

V Plzni dne 8. září 2022

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracovala samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, duben 2023

..... podpis autora

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych moc poděkovat doc. M.A. Petru Vogelovi za výborné vedení nejen mé bakalářské práce, ale také všech mých dosavadních prací od prvního ročníku, neustálé směřování správným směrem, mnoho rad a ochoty při konzultacích a rozšíření obzorů v oblasti autorského šperku.

Za velikou podporu bych ráda poděkovala také své rodině a nejbližším, mému příteli za poskytnutí dílny, a hlavně mé sestře, která za mnou vždy stojí.

nakonec také pánům ze společnosti electroforming, jež mi velice pomohli s důležitou částí mé práce za profesionální přístup a velikou ochotu.

OBSAH

MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE	9
TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY	10
Proces přípravy	11
Proces tvorby	12
POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA	13
Přínos práce pro daný obor	14
RESUMÉ	15
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	16
SEZNAM PŘÍLOH	17

MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Pečetní prsten

Naše životy formuje nespočet událostí, které můžeme více, či méně ovlivnit. Motiv utaženého uzlu z kovu zde symbolizuje minulost, která mě ovlivnila a zformovala do nynější podoby. Mohu tak do vosku obtisknout svůj dosavadní život a minulost, jež už nelze změnit. Volný provaz potom budoucnost, která se může dále ubírat jakýmkoli směrem.

Chyba, omyl, průser

Plíseň mě vždy fascinovala svou barevností a nekonečným množstvím struktur, které svou rozmanitostí připomínají celý malý svět. Když jsme dostali téma na klauzurní práci-chyba, omyl, průser, vzpomněla jsem si na rozhořčení při nalezení každé plísně spojené s obdivem nového života. Pokusila jsem se vyjádřit fungování plísně nejen na povrchu, ale také uvnitř v hloubce. Nakonec jsem se dopracovala do homogenní hmoty složené z barevných a průhledných vrstev, díky kterým můžeme sledovat, co se děje uvnitř. Kruh vychází z tvaru petriho misek, typických pro zkoumání plísně v laboratorním prostředí.

Hlubina

Nadechnout se a ponořit. Cítit kolem sebe jen nekonečný oceán a pozorovat z hloubky překrásnou hladinu ve fascinující souhře se světlem je jeden z nejkrásnějších okamžiků. Svou lásku k potápění a moři jsem chtěla promítnout do své klauzurní práce. Upravila jsem fluorit tak, že se ve špercích mísí pocit rozbouřeného, i klidného moře s leštěnými částmi, které nám poskytnou pohled do hlubin.

V chaosu je řád-Fascinace Santinim

Velmi mě zaujala složitost tvarů a propletených kružnic v Santiniho nákresech půdorysů, proto jsem se rozhodla se věnovat právě tomuto tématu. Brože působí jako chaotické elipsy a kružnice. Pouze z jednoho úhlu je možné vidět vzory, konkrétně hvězdy, které jsou pro Santiniho tak typické. Tak jako při pohledu na jeho návrhy je třeba soustředění a nedat jen na první pohled.

TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

Jako téma svojí bakalářské práce jsem si zvolila Krásu kolem i v nás.

Když přemýšlím nad krásou kolem nás, na místo, kde se cítím nejlépe, v první chvíli se mi vybaví momenty strávené v přírodě. I za malý okamžik, který strávím například na svém oblíbeném místě v lese můžu zapomenout na vše, co mě v tu chvíli tíží. Jen si sama užívat zvuky a vůně okolí, nebo si jen uspořádat myšlenky. Takových míst je spousta po celém světě, přestože postupně ubývají. Původně jsem se ve své práci chtěla věnovat právě této problematice. Nějakým způsobem upozornit na fakt, že naším bytím často přicházíme o to nejkrásnější kolem nás.

V myšlenkách jsem se dostala k domorodým kmenům. Přemýšlela jsem totiž, koho z nás tyto změny ovlivňují nejvíce a jakým způsobem vyjádřit tu krásu v nás. Jako hlavní inspirační zdroj jsem si vybrala Afriku. Konkrétně kmen Himba. Není mnoho míst, která by byla pro život méně vhodná než právě Afrika. O to víc obdivuhodné je, že tito lidé přebývají v takto nehostinných podmínkách.

Kmen Himba mě okamžitě nadchnul, nejen svým velice specifickým vzhledem, ale neopomenutelná je i jejich pozoruhodná historie. Kmen obývá oblasti severní Namibie a jižní Angoly. Od roku 1904 probíhala v těchto oblastech kolonizace německými jednotkami, Himba je jediný kmen, který tomuto brutálnímu vyvražďování odolal. Dnes sice mnoho členů žije již pro nás normální život ve městě, jiní slouží jako atrakce pro turisty. Za nahlédnutí do své vesnice a předvádění rituálů se nechávají vyplácet alkoholem a cetkami. Pro člověka, který se zajímá o skutečný domorodý život je to však spíše smutná podívaná.

Úbytkem své domoviny kmen velice trpí a je nucen se více a více zříkávat starého způsobu života. Přesto je v tomto kmeni stále početná populace lidí, která se dokonce od moderní civilizace záměrně stahuje na méně přívětivá místa k životu. I přes vidinu mnoha životních výhod nechtějí přijít o své krásné tradice. Jako jeden z posledních kmenů si zachovává své zvyky. Stále nosí stejné oblečení, používají stejné obydlí a se svým bohem komunikují pomocí posvátného ohně, ve kterém také Himbské ženy provádějí očišťující rituál, který spočívá ve vykuřování celého těla kouřem provoněným bylinkami. Čím je však kmen nejspecifičtější je potírání těla a vlasů červeným drceným kamenem s domácím máslem, tato směs nese název ojitze. Každodenní rituál, jež tamní ženy provádějí má mnoho významů od ochranných a hygienických důvodů, po vizuální stránku, ženy na dokonalé potření celého těla dbají hlavně o slavnostech, na kterých se nejvíce tančí.

PROCES PŘÍPRAVY

Od prvních modelů jsem vycházela hlavně z afrických zvyků a tradic. Způsob, jak toto téma uchopit, se však nesčetněkrát změnil. Jako zdroj mé inspirace u prvních modelů posloužily rituály s ohněm a popelem. Šlo o různě spálené kusy dřeva až na popel (který je spojený s mnohými rituály u většiny kmenů), zpracovaný tak, aby si v nejhlubších částech zachoval svou strukturu a nebylo snadné ho setřít. Některé části byly poté pozlacené. U těchto modelů jsem se pokoušela skloubit naturální dojem z domorodých kmenů a někdy velice masivní zlaté šperky a doplňky. Poměrně dlouho mi trvalo, než jsem pochopila, že je třeba si vybrat pouze jeden konkrétní kmen a zdroje inspirace co nejvíce zúžit. Nakonec jsem se rozhodla pro již zmíněný kmen Himba. Ohromila mě konkrétně krása jejich žen. Stejně jako muži nosí mnoho překrásných šperků. Často nejsou tak výrazné, jako šperky jiných kmenů. Hlavním znakem, který nikde jinde nevidíme je překrásná červená kůže.

Když jsem byla rozhodnuta o konkrétním tématu, delší dobu jsem bojovala se způsobem, jak ho zachytit.

PROCES TVORBY

V prvních pokusech jsem na lisu vytlačovala měděné plechy pomocí kopyt odlitých z různých částí a záhybů těla. Výsledky však nevyhovovaly mojí představě. Materiál byl v této době už jasný. Africké slunce spojené s červenou hlínou vytváří na kůži nádherný měděný odlesk. Delší cestou jsem se musela propracovat k tomu, jak zachytit lidské tělo ve šperku, tak aby nepůsobilo uměle. Nakonec jsem zvolila galvanoplastiku. Svou kůži jsem tedy použila jako hlavní součást šperků. Stejně tak, jako oni používání jako jeden ze stěžejních motivů ozdob pomazání těla červenou hlínou.

Kruhový motiv

První závěs se skládá z kruhu s odraženým hrudníkem s mnoha koženými řemínky. V celé Africe jsou až překvapivě často zobrazovány geometrické tvary, z tohoto faktu jsem vycházela u závěsu, i páru kulatých náušnic. Lámala jsem si hlavu s tím, jakým způsobem vyřešit zapínání na náušnicích tak, aby korespondovalo s motivem. Rozhodla jsem se namísto háčku, či puzety použít kovaný hrotík do větší dírky, roztahovávky jsou velice rozšířené v afrických kulturách. Posledním kruhovým šperkem je prsten s kovaným, svařovaným a následně přinýtovaným okem.

Ohumba

U druhého závěsu jsem se inspirovala Himbským náhrdelníkem ohumba. Náhrdelník si tamní ženy vyslouží po narození prvního dítěte. Hlavní součást takového náhrdelníku je velká mušle homolice, která je pro kmen velmi důležitým symbolem plodnosti.

Galvanoplastika vycházející právě z této symboliky je zavěšena na hliněných dredech. Pro kmen jsou účesy velice důležité a jsou zaplétané různými způsoby od ranného dětství. Mladé dívky jsou zdobeny dvěma pevnými copy (pokud se narodí dvojčata, každé má jen jeden cop, pouze dohromady jsou vnímány jako celek), které se jim postupně přesouvají do tváře z toho důvodu, aby případný nápadník nemohl vidět dívku v celé kráse, dokud není pohlavně dospělá. Po první menstruaci copy vystřídají překrásné rudé dredy doplněné i jinými materiály pro dodání objemu.

Přirozenost

Další pár náušnic brož vyplynuly naprosto přirozeně ze záhybů lidského těla.

Ruce

Posledním šperkem je závěs s lidskýma rukama, jimiž je červená hmota rozmazávána po celém těle. Závěs visí na kožených řemínkách zdobených různými korálky.

POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

Nejprve jsem připravila modely na galvanoplastiku. Různé části těla jsem odlévala ze sádry, přičemž jsem musela věnovat pozornost správné konzistenci tak, aby se při tvrdnutí v sádře nevytvořily bublinky, které ničí následný dojem. Musela jsem vydržet a nepohnout se až do úplného vytvrdnutí. Poté jsem na vybranou část nanasla silikon. Opatrně sejmula ze sádrového modelu a pomocí tekutého separátoru vytvořila vrstvičku, která měla zabránit spojení v dalším kroku.

Dalším krokem bylo opětovné zalití silikonem. Tentokrát ve větší vrstvě. Pro následný proces v galvanické lázni je nutná rovná plocha. Nakonec jsem musela sloupnout původní vrstvičku silikonu z finálního modelu. Separátor sice zabránil spojení, i přesto je nutná vysoká opatrnost.

Po mnoha nepovedených pokusech se konečně zadařilo vytvořit takové modely, které odpovídaly mé představě. Ty jsem předala společnosti Electroforming, jež se galvanoplastikou zabývá. Kvalita zpracování galvanoplastiky pro mě mělo stěžejní význam.

Mezitím jsem mohla začít s pokusnými modely na další část šperku. Prvním úkolem bylo vytvoření červené hlíny s vlastnostmi, které pro šperk potřebuji. Skvěle posloužila keramická hlína, jež tvrdne na vzduchu společně s oxidem železa, který vykouzlí dokonalý odstín červené. Díky disperznímu lepidlu, přimíchanému do směsi šperk příliš nebarví.

Díky této směsi spolu s kanekalonem mohou vzniknout hliněné dredy a vrstvička barvy na každém šperku. Dalšími použitými materiály jsou kožené řemínky a velké množství přírodních korálků z různých plodů.

Téměř všechny části poté natírám hliněnou směsí a následně galvanoplastiku setru či obrousím tak, aby se zaleskly jen výčnělky.

Další součásti jsou kované háčky do náušnic a ohýbané kroužky z mosazi, nebo oceli, které zastávají jak funkci pojící, tak okrasnou.

PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Nemohu hodnotit, zda má práce může mít přínos pro celý obor, pro mne osobně však rozhodně má. Moc ráda jsem si vyzkoušela nové způsoby výroby a získala jsem velké množství nových informací o zajímavém tématu, kterému bych se ráda v budoucnu ještě věnovala.

RESUMÉ

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala Krásu kolem, i v nás. Přemýšlela jsem nad tím, jaké krásy vidáme kolem sebe a co je to krásné v nás samotných. Nakonec jsem se rozhodla věnovat africkému kmeni Himba, který žije v naprostém souznění s přírodou.

Vytvořila jsem šperky za použití přírodních materiálů a galvanoplastiky, ve které se vykresluje lidská pokožka. Jako inspirace mi sloužila červená barva, kterou si ženy v kmeni mažou na své tělo, vlasy a šperky.

Prací bych chtěla vzdát úctu pozoruhodným lidem a postrčit diváka, aby se zamyslel nad krásou lidské přirozenosti. Ta krása propojení člověka a přírody, která z civilizovaných lidí mílovými kroky vytrácí. Pokud si tento moment necháme jako civilizace utéct může být pro nás síla přírody nenávratně ztracena. Přála bych si, aby se diváci alespoň na moment zastavili a vzdali hold nejen kmenu Himba, ale hlavně jeho pokoře k přírodě.

RESUME

I chose Beauty Around, even within us, as the subject of my Bachelor thesis. I've been thinking about the beauty we see around us and what's beautiful in ourselves. Finally, I decided to dedicate myself to the African himba tribe, which lives in complete harmony with nature. I created jewelry using natural materials and galvanoplasty in which human skin is portrayed. I was inspired by the red color that the women in the tribe rub on their body, hair, and jewelry. By working, I would like to pay my respects to remarkable people and nudge the viewer to reflect on the beauty of human nature. The beauty of human-nature connection that fades from civilized people in mile-long strides. If we let this moment slip away as a civilization, the power of nature may be irrevocably lost to us. I wish the audience would stop for a moment and pay tribute not only to the Himba tribe, but especially its humility to nature.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Knižní a periodická literatura

- [1] BECKWITH, Carol a Angela FISHER. *Passages: photographs in africa by carol beckwith & angela fisher*. New York: Harry N. Abrams, 2000. ISBN 0-8109-2948-1(pbk.).
- [2] *Ife, Akan und Benin: westafrikanische Kunst aus 2000 jahren*. ARNOLDSCHE Art, 2000.

Internetové zdroje

- [3] Himba Tribe | Namibia Life, Culture and Rituals of the Iconic Himba Tribe. *Aga Szydlik | Photography* [online]. 2023 [cit. 2023-07-25]. Dostupné z: <https://www.agalphotography.com/himba-tribe/?fbclid=IwAR1IAAIQNOcYpKWwkqgDqEwuG39a3GMBlljDZ0LxcTqkti2BvUetgl5OTg>
- [4] RIVART, Matthieu. Himba: HEARTS OF SAND. *Africa GEOGRAPHIC STORIES* [online]. 2016 [cit. 2023-07-25]. Dostupné z: <https://africageographic.com/stories/himba-hearts-sand/?fbclid=IwAR0wdLAlBz0KjodDtJmDQbAp6cjkSEFuwWfrCfZQZ5tIESxF4mDYzyceh78>
- [5] Češka strávila týdny u kmene Himba v Africe. Jsou nejšťastnější bytosti, nic jim neschází, tvrdí. *Aktuálně.cz* [online]. 2015 [cit. 2023-07-25]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/ceska-stravila-tydny-u-kmene-himba-v-africe-jsou-nejstastnej/r~461e2e406a7711e5b605002590604f2e/>
- [6] Himba – africký kmen s červenou barvou kůže a “kamennými” vlasy. *Máma z afriky* [online]. 2023 [cit. 2023-07-25]. Dostupné z: <https://mamazafriky.cz/africka-historie/africky-kmen-himba/>
- [7] EXPLORING THE JEWELLERY OF THE HIMBA TRIBE OF NAMIBIA. *LORE* [online]. 2020 [cit. 2023-07-25]. Dostupné z: <https://lore.store/blogs/jewellery-blog/exploring-the-jewellery-of-the-himba-tribe-of-namibia>
- [8] Discover amazing things and connect with passionate people. *Pinterest* [online]. [cit. 2023-07-25]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/526076800237807213/?fbclid=IwAR1RBfAxzEpRErk7X13gxGmP5B0uj6BrdGg3hZeuuVD8O3v0TfbbtUho8wQ>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1-2 Pečetní prsten

Příloha 3-5 Plíseň

Příloha 6-10..... Hlubina

Příloha 11-14... Fascinace Santinim

Příloha 15-17...inspirace

Příloha 18-31 Himba

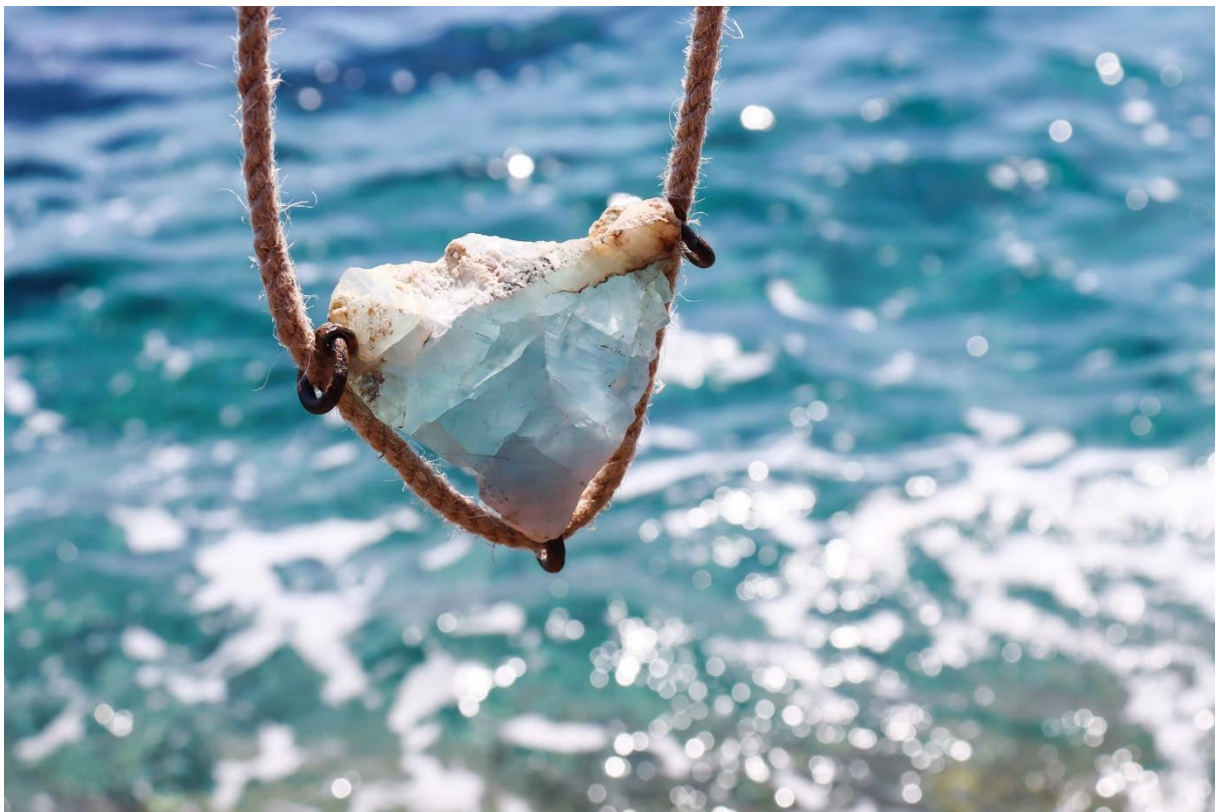
Příloha 1,2 pečetní prsten

příloha 3,4 plíseň

příloha 5 plíseň

příloha 6,7 hlubina

příloha 8 hlubina

příloha 9,10 hlubina

příloha 11,12 Santini

příloha 13,14 Santini

[8]

[3]

[7]

příloha 16,17 inspirace

příloha 18 Himba

příloha 19 Himba

příloha 20 Himba

příloha 21,22 Himba

příloha 23,24 Himba

příloha 25 Himba

příloha 26 Himba

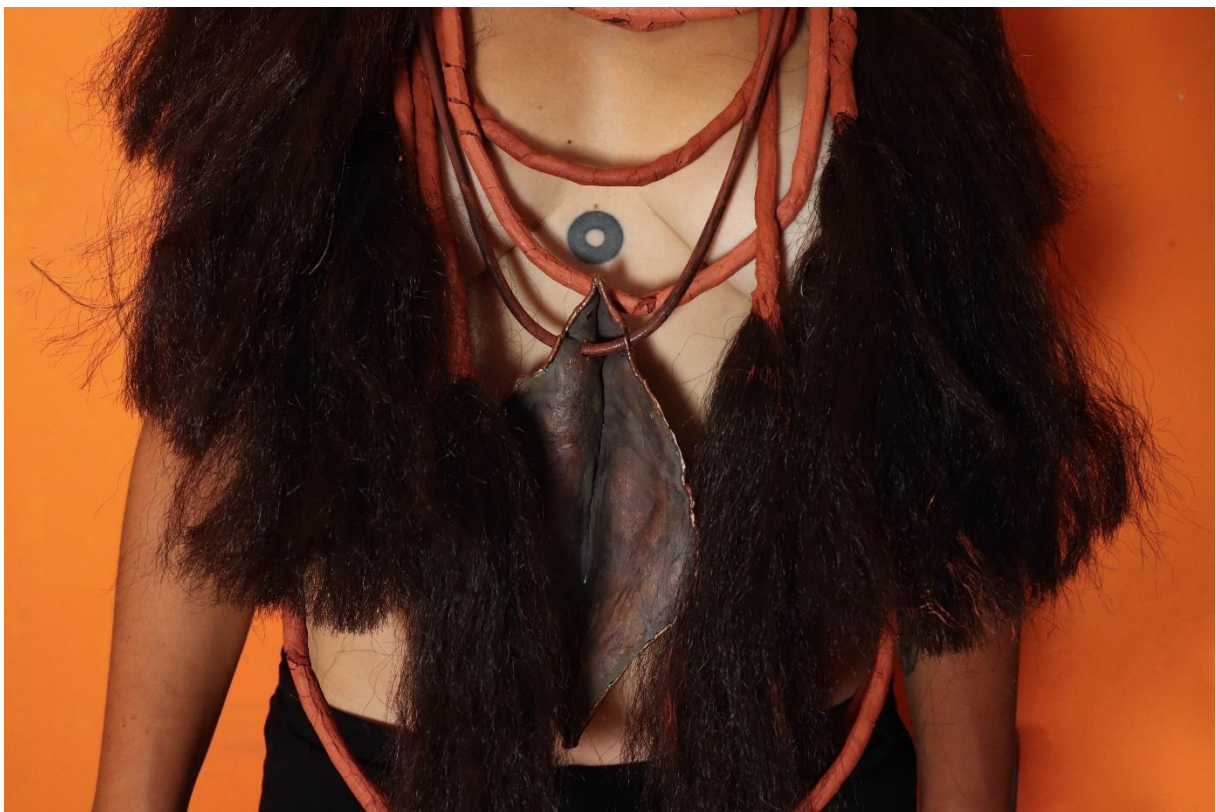
příloha 27 Himba

příloha 28 Himba

příloha 29 Himba

příloha 30,31 Himba